

# GREGOR, Martin. Historiografia římského práva na Slovensku: Príbeh štyroch profesorov

Praha: Leges, 2021, 363 s. ISBN 978-80-7502-485-5.

Ladislav Vojáček\*

Práce mladého slovenského romanisty Martina Gregora (\*1992) z Katedry římského práva, kanonického a církevního práva Právnické fakulty Univerzity Komenského je primárně věnována některým významným osobnostem, které v minulosti budovaly a rozvíjely obor římského práva na autorově současném pracovišti, ale zároveň i na Slovensku jako takovém, neboť bratislavská právnická fakulta byla dlouho jedinou slovenskou právnickou fakultou. Na pozadí líčení jejich životních osudů a výsledků jejich práce ovšem zachycuje nejen pěstování římského práva jako vědní a pedagogické disciplíny na Slovensku, ale nutně se dotýká též klíčových okamžiků ve vývoji fakulty, univerzity i celé (česko)slovenské společnosti.

Autor začíná svůj výklad osobně laděným „Predhovorom“, v němž zejména objasňuje motivaci, která jej vedla k tomu, aby vyrazil do bratislavských a pražských archivů a knihoven a následně sedl za stůl a pustil se do psaní o čtyřech významných představitelích výuky římského práva na Slovensku. Již v impresu se můžeme dočíst, že práce vznikla v souvislosti s grantovým úkolem č. APVV-18-0417 „*Historický vývoj terminologie súkromného práva na Slovensku pre potreby rekonifikácie slovenského občianskeho práva*“. Jak však tuší každý, kdo alespoň trochu zná historii vysokého školství v Československu, zcela zřejmě souvisí nejen s uvedeným grantem – a úvodní pasáž autorova textu mu to potvrdí. Je z ní zřejmé, že za vznikem práce stojí i sté výročí zahájení výuky na Právnické fakultě Univerzity Komenského, které připadá právě na rok jejího vydání, a s ním spojená skutečnost, že se na bratislavské fakultě v návaznosti na dřívější dílčí práce (po pěti letech vydávané ročenky, z nichž první z roku 1996 obsahuje i nástin dějin fakulty z pera J. Bení) zformoval kolektiv učitelů, pověřený vědeckým výzkumem historie PraF UK v Bratislavě. Do psaní se nesporně nemusel nutit i proto, že „*písať o živote našich veľkých učiteľov je krásnym predsevzatím*“ (s. 16). „Predhovor“ pak ukončil pasáží, v níž stručně naznačil, jak ke svému úkolu přistoupil.

\* Prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / Department of the History of the State and Law, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: Ladislav.Vojacek@law.muni.cz

V „Úvodu“ se M. Gregor již věnoval předmětu svého zájmu. Spojil tu úvod věcný s úvodem historickým. Nejdříve vysvětlil, proč jeho oko padlo na vybrané čtyři profesory římského práva – Otakara Sommra, Miroslava Boháčka, Karola Rebra a Petra Blaha. Co do svého textu pojme a co ne, je samozřejmě autorovou licencí, ale osobně mi v jeho výběru chybí ještě pátý, resp. podle chronologie druhý, z bratislavských romanistů, a to Jan Vážný. Skutečnost, proč jej a případně též Václava Budila, který na fakultě také dlouho působil, do svého výběru nezařadil, M. Gregor v úvodu (s. 22–23) stručně zdůvodnil (a zároveň připomenul, že po válce se římskému právu na fakultě věnoval také právní historik profesor Martin Vietor). Zejména J. Vážný však podle mého názoru v Bratislavě odvedl práci srovnatelnou s jeho vybranými kolegy a po jejich boku by se důstojně vyjímal. Ve druhé části „Úvodu“ pak autor – jako úvod historický – nastínil osudy výuky římského práva v českých zemích a na Slovensku před vznikem společného československého státu, zejména však ve druhé polovině 19. století po tzv. Thunově reformě.

Jádro anotované práce je členěné jednoduše, když autor čtyři dílčí kapitoly nadepsal jmény svých protagonistů. Každá z nich je ovšem ještě podrobně rozčleněna a ta, která je věnována K. Rebrovi, ve výkladu o jeho vědeckém díle dokonce ve dvou úrovních. Práci tak vlastně tvoří čtyři obsáhlé a svým způsobem uzavřené biografie uvedených romanistů (zpravidla i započaté Úvodem a ukončené Záverem). M. Gregor líčí jejich rodinné zázemí, studium, příklon k romanistice a profesní působení na fakultě i mimo ni. I když jsou kapitoly uzavřené, nelze napsat, že jsou izolované. Vzájemně je propojují nejen bratislavská fakulta a římské právo, ale též vztah učitele a žáka, který mezi některými z bratislavských romanistů vznikl. A právě toho propojení vytváří kontinuální obraz pěstování římského práva v Bratislavě, resp. na Slovensku, a dává smysl názvu práce. Každý životopis, samozřejmě vždy akcentující bratislavské působení, doplňují poměrně podrobná výběrová bibliografie a přehled biografických publikací. Součástí životopisů O. Sommra a K. Rebra jsou i subkapitoly, obsahující charakteristiky některých jejich významných děl. Díky vybraným pracím je neobsáhlejší kapitola věnovaná osobě a působení K. Rebra. Naopak nejstručněji autor pojednal o M. Boháčkovi, což je ovšem dáno i krátkostí jeho bratislavského působení a tím, že po roce 1948 se už nemohl římskému právu intenzivně věnovat.

Jak jsem již zmínil, autor na barvitých životních osudech bratislavských profesorů nepřibližuje jen historii výuky římského práva na Slovensku, resp. na Komenského univerzitě v Bratislavě. Jejich prostřednictvím zachycuje také obtíže při budování nové vysoké školy, vznikající v podstatě paralelně s naší univerzitou, a dá nám nahlédnout do atmosféry právnických fakult v minulosti. Jeho pozornosti přitom neuniknou ani některé z dobových odborných polemik a někdy velmi vyostřených osobních sporů. Dotkne se též měnících se požadavků na obsah výuky budoucích právníků a v neposlední řadě i vlivu celkové společenské situace na právnické fakulty.

Bližší seznámení se s osudy čtyř uvedených mužů a s rozvíjením zkoumání a výuky římského práva na Slovensku již nechám na čtenářích samotných. Jen musím předeslat, že Martin Gregor jako vzdělaný a velmi slušný muž neskrývá, ba ve formulacích někdy snad až přepíná, svou – plně odůvodněnou – úctu k práci svých bratislavských předchůdců. To mu však nebrání, aby upozornil i na problematické stránky jejich osobnosti či vystupování v určitých situacích. V práci, v níž jsou východiskem pro sledování pěstování určité vědní disciplíny životní osudy jejich protagonistů, je kritický přístup nesporně namístě. Autorova kritika se ovšem vyznačuje porozuměním pro okolnosti, v níž jednotliví pánové působili, i pro lidské slabosti, kterým třeba podléhali. Někomu tento přístup nemusí vyhovovat a dovolím si tvrdit, že by zcela zřejmě nekonvenoval například bojovnému duchu Otakara Sommra. Mně je však sympatický a plně mu rozumím. Jak zpívá v jedné ze svých nejlepších písniček Jiří Suchý, „*stalo se módou sezóny do nepravostí rázně tepat, kaiserrok této fažóny mi ale nikdy dobře nepad*“<sup>4</sup>. A jak je zřejmé, neobléká jej ani Martin Gregor.

Požitek ze čtení knihy z právníckého a vysokoškolského prostředí umocňuje skutečnost, že M. Gregor umí psát. Tím samozřejmě nemyslím jen to, že jako má vnučka v první třídě zvládá abecedu a tvoří jednoduché věty, ale že píše jasně, výstižně a srozumitelně a že do svých textů promítá své humanitní vzdělání. Pokud někdo pro toto mé tvrzení potřebuje formální důkazy, snad jej přesvědčí, když připomenu, že už jako student za svou publikační činnost opakovaně získal Výroční cenu rektora UPJŠ v Košicích, v roce 2016 si odnesl Cenu Karola Planka pro studenty za soubor článků uveřejněných v časopisu *Justičná revue* a v roce 2019 mu děkan PraF UK v Bratislavě udělil pamětní medaili za nejlepší publikační výsledky mezi doktorandy.